

PERHEKESKUS PALVELUMALLINA 28.-29.8.2008

Perhekeskustoiminnan raamit ja rakenteet

Riitta Viitala 1.9.2008

PERHEKESKUS

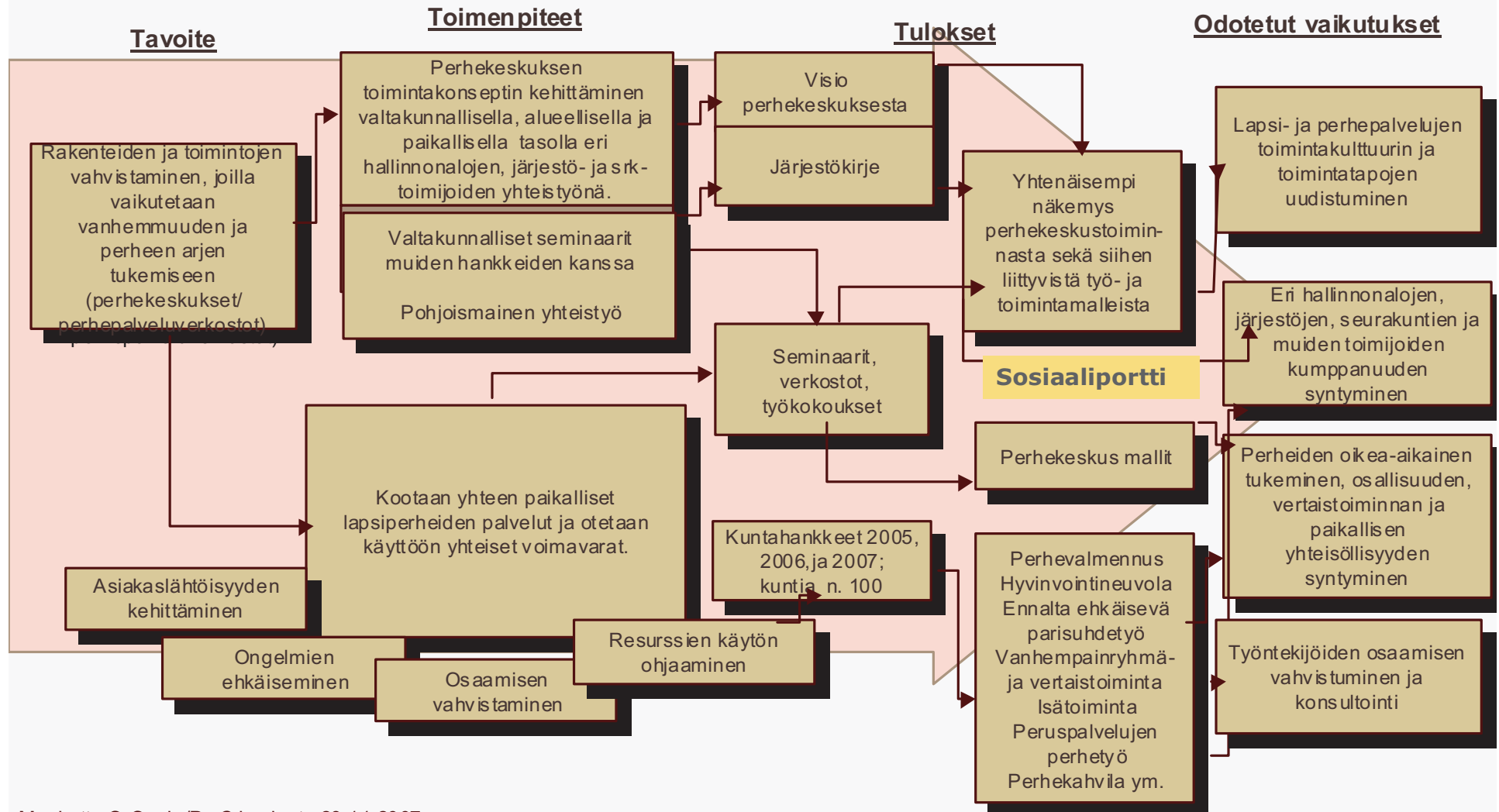
- Valtioneuvoston periaatepäätös 2003
- PERHE -hanke 2005-2007

Kumppanuushankkeena STM, Stakes, OPH, Suomen Kuntaliitto, LSKL, MLL, Väestöliitto, Suomen Vanhempainliitto, ev.lut. kirkkohallitus

- Loppuraportti STM Selvityksiä 2008:12
- Kuntahankkeista osa päättyy 2008 ja 2009.

(Kuva: Espoo)

PERHE -hanke perhekeskuksen kehittämisprosessina

PERHEKESKUKSEN TOIMINTAKONSEPTI

- Perhekeskus on **paikallisesti kehittyvä** toimintamalli
- Sen **palvelurakenne muodostuu** äitiys- ja lastenneuvolan, varhaiskasvatuksen, koulutoimen sekä varhaisen tuen ja perhetyön paikallisista palveluista.
- Perhekeskuksen **perhelähtöiset työkäytännöt** edistävät lasten hyvinvointia, antavat tukea vanhemmuuteen ja parisuhteeseen ja ovat ongelmia ennalta ehkäiseviä.
- Perhekeskukseen kuuluu perheiden **kohtaamispaikkana toimiva tila** asuinalueella.
- Perhekeskuksen **toimintatapana on yhteistyö** perheiden, järjestöjen, seurakunnan ja vapaaehtoisten toimijoiden kanssa.
- Perhekeskuksen **palveluohjaus varmistaa** tarvittavien erityispalvelujen saannin.
- Perhekeskus on **osa kunnan lapsi- ja perhepalvelujen organisaatiota**.

Perhekeskus palvelumallina kytkeytyy

- Hallitusohjelmaan
 - lapsiperheiden palvelut kootaan perhekeskuksiksi
- Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja Terveysten edistämisen -politiikkaohjelmiin
 - painopisteenä ehkäisevä työ ja varhainen tuki
- KASTE 2008-2011 -ohjelmaan
 - lasten, nuorten ja perheiden palvelut teema
- PARAS -hankkeeseen
 - lähipalvelujen ja palveluketjujen kehittäminen
- 1.1.2008 voimaan tulleen lastensuojelulain toimeenpanoon
 - ehkäisevä lastensuojelu

LASTENSUOJELULAKI 1.1.2008

- **ehkäisevä lastensuojelu**
- kuntien suunnitelmat
- perhetyö
- vertaisryhmätoiminta
- kodin ja koulun yhteistyö

EHKÄISEVÄ LASTENSUOJELU (§ 3)

- Ehkäisevällä lastensuojelulla **edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta.**
- Ehkäisevää lastensuojelua on myös **kunnan muiden palvelujen piirissä**, kuten äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoitossa, opetuksessa ja nuorisotyössä **annettava erityinen tuki silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana.**

EHKÄISEVÄ TYÖ JA VARHAINEN TUKI

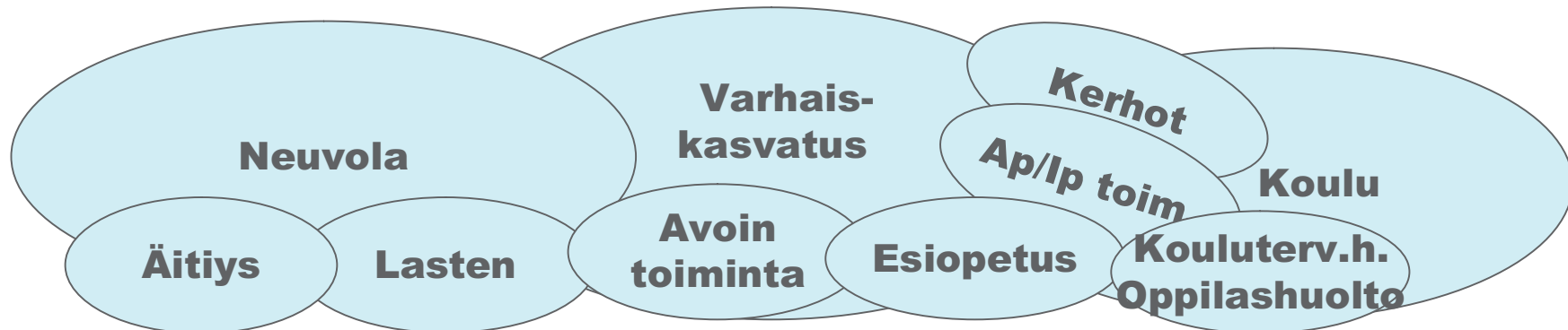
- erilaisia lähtökohtia

- **PROMOTIIVINEN - PREVENTIIVINEN**
- **UNIVERSAALI - SELEKTIIVINEN -
INDIKATIIVINEN**
- **ENNEN KUIN - HETI KUN - SITTEEN KUN**

VISIO PERHEKESKUKSESTA

Voimavarat: Kunnan/seutukunnan perus- ja erityispalvelut, seurakunnat, järjestöt, perheet, vapaaehtoistoimijat ja muut lapsi- ja perhepalvelujen paikalliset toimijat.

..... **Palveluohjaus/yhteistyön koordinointi**

.....PerhevalmennusKasvatuskumppanuusKodin ja koulun yhteistyö.....

.....**Ennaltaehkäisevä perhetyö ja parisuhdetyö**.....

.....**Vertaistoiminta**.....

.....**Isätoiminta**.....

Tilat/paikat

Toimijoiden kumppanuus
• johtaminen, kulttuuri ja rakenteet

PERHEKESKUKSEN KEHITTÄMISEN PERIAATTEET (PERHE –hanke)

PERIAATE

- Tavoitteena **lasten hyvinvointi**
- Kehitetään lasten ja perheiden peruspalveluja ja perustyötä

PERUSOLETUS

- **Vanhemmuuden tukeminen edistää lasten hyvinvointia**
- **Peruspalveluja kehittämällä voidaan vahvistaa vanhemmuutta**, koska ne ovat kaikille tarkoitettuja tavallisia palveluja. Niissä vanhempien ja ammattilaisten yhteisenä tavoitteena on lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin tukeminen

PERHEKESKUKSEN KEHITTÄMISEN PERIATTEET (PERHE –hanke)

PERIAATE

- Edistetään **vertaistoimintaa ja yhteisöllisyyttä**

PERUSOLETUS

- Vanhemmat saavat vanhempainryhmistä vertaistukea, jolla on tärkeä merkitys asiantuntijatuon rinnalla

PERHEKESKUKSEN KEHITTÄMISEN PERIAATTEET (PERHE –hanke)

PERIAATE

- Luodaan yhteistyö- ja kumppanuuskulttuuria
- Uudistetaan palvelurakenteita

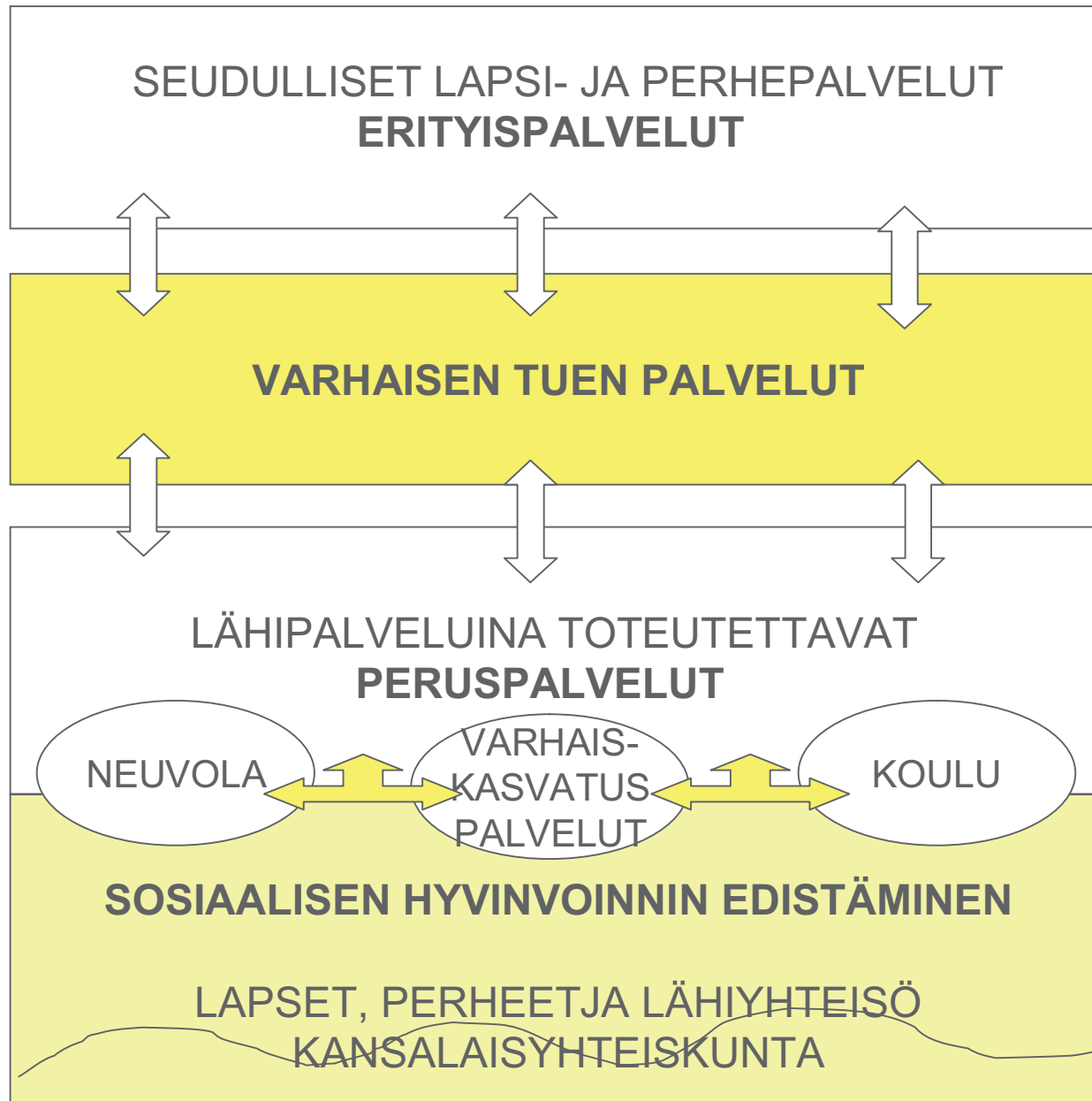
PERUSOLETUS

- **Moniammatillisuus / toimijaisuus (moniasiantuntijuus) työtapana lisää ennalta ehkäisevää ja varhaisen tuen osaamista perustyössä**
- Kokoamalla voimavarat ja toimimalla yhteistyössä (kumppanuus) voidaan optimoida resurssien käyttöä ja luoda **uusia toimintamalleja**

Kuntahankkeiden kehittämistyön pohjalta voidaan hahmottaa perhekeskuksen ajattelutavan ja toimintamallin kehitystä

1. **Äitiys- ja lastenneuvolan toimintamalli**, jossa uudistettu perhevalmennus toimii vanhemmaksi kasvamisen tukena ja työntekijöiden yhteistyö rakentuu moniammatilliseksi verkostoksi. Verkostossa voi olla mukana kunnan, järjestöjen ja seurakunnan ammattilaisia.
2. **Avoimen toiminnan malli**, joka muodostuu perheiden kohtaamispaikasta ja monitoimijaiseen kumppanuuteen rakentuvasta yhteistyöstä. Perheiden asuinalueella sijaitseva kohtaamispaikka toimii kotona olevien, usein pienten lasten vanhempien kasvatuskumppanina.
3. Perhekeskuksen toimintatavat ja -mallit **päivähoidon varhaiskasvatukseen ja kouluun ovat rakentumassa.**

Kaikissa malleissa tavoitteena on vahvistaa perheiden osallisuutta ja omaa toimintaa sekä ammattilaisten kykyä ja mahdollisuuksia varhaiseen ongelmiin puuttumiseen ja tukeen.

- Osallisuus
- Moniammatillisuus
- Kumppanuus

Moniammatillisen yhteistyön ja monitoimijaisen kumppanuuden rakentuminen

- Palvelulähtöinen tiimi
- Perhelähtöinen tiimi
- Läheisverkosto
- Lähiyhteisöverkosto

Moniammatillisen yhteistyön ja monitoimijaisen kumppanuuden rakentuminen

Bengt Berggrenin (1982) yhteistyömalli:

- separaatio
- **koordinaatio**
- **kollaboraatio**
- integraatio
- **konsultaatio**

KASTE -ohjelman tavoitteet ja keinot

■ TAVOITTEET

1. Osallisuus lisääntyy ja syrjäytyminen vähenee
2. Hyvinvointi ja terveys lisääntyvät, hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat
3. Palveluiden laatu, vaikuttavuus ja saatavuus paranevat, alueelliset erot kapenevat

■ KEINOT

1. Ehkäistään ennalta ja puututaan varhain
 - TUETAAN LASTEN JA NUORTEN KEHITYSTÄ JA PARANNETAAN PALVELUJA
2. Varmistetaan henkilöstön riittävyys ja osaaminen
3. Luodaan eheät palvelukokonaisuudet

Tuetaan lasten ja nuorten kehitystä ja parannetaan palveluja

- Uudistetaan lasten ja nuorten ja lapsiperheiden palveluja kokonaisuutena
- Perustasolla kehitetään ja nivotaan yhteen kehitystä tukevat, ongelmia ja häiriöitä ehkäisevät ja korjaavat palvelut yli nykyisten sektorirajojen (kuten terveys-, sosiaali-, nuoriso-, sivistys- ja poliisitoimi)
- Erityispalveluja kehitetään tukemaan peruspalveluja erilaisilla toimintavaihtoehtoilla (kuten lastenpsykiatria, lastensuojelu ja kasvatus- ja perheneuvolat),
- Tuodaan palvelut suoraan lasten ja nuorten kehitysympäristöihin (koti, päivähoito, koulu, vapaa-ajan toiminta) ja puretaan laitoseskeisyyttä.
- Kehitetään ja pilotoidaan uudenlaista palvelujen kokonaisuutta yhdellä alueella ja levitetään mallia asteittain koko maahan.

Perhekeskus lasten, nuorten ja perheiden palvelut teemakokonaisuudessa

- ehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintarakenteet ja työkäytännöt peruspalveluihin
- keskiössä lähipalvelut (neuvola, päivähoito ja koulu)
- moniammatillinen ja sektorirajat ylittävä yhteistyö
- paikallisten toimijoiden kumppanuus
- osallisuus, yhteisöllisyys ja vertaistuki

KASTE-ohjelman vuoden 2008 aikataulu

- Valtioneuvosto hyväksyi KASTE -ohjelman 31.1.2008
- Kuntien ja kuntayhtymien valtionavustushakemukset STM:lle 31.8.2008 mennessä.
- Kehittämishankkeiden valtionavustuspäätökset vuoden 2008 osalta 31.10.2008 mennessä
- KASTE-ohjelman valtakunnallinen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2008-2011 hyväksytään marraskuussa 2008
- Alueelliset toimeenpanosuunnitelmat hyväksytään tämän vuoden 2008 loppuun mennessä
- Vuoden 2009 kehittämishankkeiden valtionavustushakemukset toimitetaan STM:lle 31.12.2008 mennessä

PERHEKESKUSTOIMINNAN MÄÄRITELMÄ

- **Peruslähtökohdat**

- Toiminta perustuu sovittuun yhteistyörakenteeseen ja kunnan eri palvelusektoreiden väliseen toimivaan yhteistyöhön. Kunnan ja järjestöjen, seurakunnan tai muiden toimijoiden yhteistyö pohjaa kumppanuuteen. *Ihanne on, että ainakin äitiys- ja lastenneuvola sekä ehkäisevä sosiaalityö ja avoin päiväkotijäsen sijaitsevat samoissa tiloissa; ja mahdollisesti myös muita ml. järjestö- ja seurakunnan toimijoita.*
- Toiminta suuntautuu ehkäisevään työhön ja varhaiseen tukeen.

Lähde: www.familjeparasollet.com; vapaasti suom. & muokattu

PERHEKESKUSTOIMINNAN MÄÄRITELMÄ

■ Perhekeskus

- helposti saavutettava ja kaikille lapsille ja heidän perheilleen tarkoitettua toimintaa
- vahvistaa perheiden omia voimavaroja ja sosiaalisia verkostoja
- toimijoiden yhdessä hyväksymät tavoitteet ja toimintasuunnitelma
- kumppanuussopimus, jossa kirjattuna kunkin osapuolen vastuualueet
- työntekijöiden informaatio- ja osaamiskeskus

Lähde: www.familjeparasollet.com; vapaasti suom. & muokattu

PERHEKESKUSTOIMINNAN MÄÄRITELMÄ

■ Perhekeskuksen toimintoja

- moniammatillisia perhevalmennusryhmiä
- muuta ryhmätoimintaa kuten isä- ja äitiryhmiä, yksinhuoltajien ryhmiä ym.
- vertaistukea sekä avoimissa että suljetuissa ryhmissä
- kasvatuksellista tukea ja mahdollisuuksia leikkiä
- sosiaali- ja perhetyön ehkäiseviä palveluja
- parisuhde- ja terveysneuvontaa

Lähde: www.familjeparasollet.com; vapaasti suom. & muokattu

PERHEKESKUSTOIMINNAN MÄÄRITELMÄ

- **Perhekeskuksessa**
 - on riittävästi henkilökuntaa
 - yhteistyö erityispalvelujen kanssa sekä opetus-, kulttuuri ja vapaa-aikasektorin kanssa on toimivaa
 - työskennellään moniammatillisesti ja yhteisölähtöisesti sekä hallitaan verkostotyön taidot ovat
 - käyttäjät ovat aktiivisesti mukana toiminnassa
 - ilmapiiri on kehittämismyönteinen

Lähde: www.familjeparasollet.com; vapaasti suom. & muokattu

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

PERHEHANKKEEN RAPORTTEJA

Salla Seppälä, Nina Kalela: Perhekeskustyö –hanke. Loppuraportti. ”Lapsiperheiden palveluverkostot ja perhekeskustyö Salon seudulla 2005-2007”. Perusturvavirasto. Salon kaupunki.

<http://www.salo.fi/netcomm/Chunker/download.asp?id=3287&tb=6387200>

Riitta Kangaspunta, Merja Värri: Hyvinvointineuvolan toimintamalli Tampereella 2007. Hyvinvointipalvelujen julkaisuja 11/2007. Tampereen kaupunki.

<http://www.tampere.fi/tiedostot/5t8WtOegp/Hyvinvointineuvola-toimintamalli.pdf>

Jukka Mutilainen: Perhekumppanit. Arviointiraportti Lahden hankkeesta. Verson raportteja 4/2007.

<http://verso.palmenia.helsinki.fi/kirjasto/raportit.asp>

PERHEHANKKEEN RAPORTTEJA

Kerttu Ihalainen: Keski-Karjalan seudullinen perhetyön kartoitus- ja kehittämishanke 2005-2007. Loppuraportti 31.10.2007.

Raija Lääperi: Perheen hyväksi kumppanuuden hengessä. Jyväskylän seudun Perhe-hankkeen arviointi. Stakes. Jyväskylän alueyksikkö; 19.12.2007.

http://www.jyvaskylanseutu.fi/files/ph_valiarviointi_20080303.pdf

Katarina Beijar: Familjecenterbaserad verksamhet i västra Nyland – centrala processer och resultat. FSKC rapporter 3/2008.

http://www.fskompetenscentret.fi/page165_sv.html

PERHEHANKKEEN RAPORTTEJA

Hankesuunnitelma:

PERHE -hanke. Perhepalvelujen kumppanuusohjelma.
STM Monisteita 2005:4.

Riitta Viitala, Marjatta Kekkonen, Auli Paavola:

Perhekeskustoiminnan kehittäminen. PERHE –
hankkeen loppuraportti. STM Selvityksiä 2008:12.

Nettiosoite:

www.sosiaaliportti.fi/FI-fi/PERHE-hanke

Kiitos!